

Vooraf

Lut Van Damme: Metalinguïstisch bewustzijn en aanvankelijk lezen

Leren lezen brengt met zich mee dat kinderen hun aandacht moeten verschuiven van de inhoud van een boodschap naar de vorm ervan. Dat is de kern van het *metalinguïstisch bewustzijn*, of de vaardigheid om over de structuur en de functies van taal te reflecteren. Na een longitudinaal onderzoek bij 300 kinderen (van eind derde kleuterklas tot eind tweede leerjaar) kwam Lut Van Damme tot de conclusie dat er een wederzijds verband bestaat tussen dat taalbewustzijn en het leren lezen. In dit artikel illustreert ze haar theoretische bevindingen met tal van sprekende voorbeelden, en knoopt ze er stimulerende implicaties voor het kleuteronderwijs aan vast.

Barbara Linsen: Voortgezet technisch lezen

Het aanvankelijk leesonderwijs beperkt zich tot het eerste leerjaar van de lagere school. Nadien wordt de aandacht verschoven van technisch lezen naar begrijpend lezen. Al doende ontwikkelt de technische leesvaardigheid zich bij de meeste leerlingen dan vanzelf verder. Er is echter ook een grote groep leerlingen, onder wie de allochtonen, die blijvend extra aandacht in de leesles nodig hebben. In deze bijdrage introduceert Barbara Linsen een zeer concreet zes-punten programma voor de praktijk van het voortgezet leesonderwijs aan deze (migranten)leerlingen. Ze baseert haar didactische richtlijnen op verschillende theoretische inzichten over het gevorderde leesproces.

A.J.J.M. Ruijsenaars: Dyslexie - zijn vroegtijdige onderkenning en aanpak mogelijk?

Dyslexie wordt meestal omschreven als een ernstige 'achterstand' bij het leren lezen. A. Ruijsenaars stelt echter dat dyslexie al veel vroeger onderkend kan worden, nog voor het kind leesonderwijs heeft gehad. In dit artikel geeft hij achtereenvolgens een antwoord op de volgende vragen: welke signalen zijn bruikbaar bij vroegonderkenning? wie kan die vroegtijdige signalen onderkennen, hoe kan dat en wanneer? welke stimulering is in een vroegtijdig stadium zinvol?

Als leesaanvulling op dit artikel voegen we een geannoteerde boekenlijst over dyslexie toe, opgesteld door *Balans*, een Nederlandse oudervereniging van normaal begaafde kinderen met leermoeilijkheden. Zowel algemene informatie voor een ruim publiek, als specifieke titels voor leerkrachten uit het basis- en het secundair onderwijs zijn hierin opgenomen.

Luc De Schepper: Als lezen niet zo vlot verloopt... Ervaringen met kinderen van het derde leerjaar

Dat het leren lezen niet bij alle kinderen even vlot verloopt, constateerde Luc De Schepper tijdens zijn vijftwintig jaar lange ervaring als onderwijzer in het eerste leerjaar. Nu is hij titularis van het derde leerjaar, en ook daar stelt hij vast dat er leerlingen zitten met een serieuze leesachterstand die niet te wijten is aan factoren als lage intelligentie of dyslexie. Uit zijn verhaal onthouden we vooral dat je als leerkracht niet bij de pakken moet blijven zitten. Hij illustreert een en ander met wat cijfermateriaal over een groepje van achttien leeszwakke derdeklassers. Voorzichtig probeert hij een aantal oorzaken aan te wijzen voor hun verbeterde leesresultaten.

Willemien Tak-Stoop & Ietje Erkens: Leesproblemen in het secundair onderwijs

Niet alleen in de basisschool, maar ook in het secundair onderwijs zijn er leerlingen met leesproblemen, zowel op het vlak van technisch als van begrijpend lezen. Het grote gevaar is dat die leerlingen nogal snel de stempel 'dyslecticus' krijgen. Dat dat in de meerderheid van de gevallen onterecht is, demonstrenen Willemien Tak-Stoop en Ietje Erkens in dit artikel. Ze geven een overzicht van leesproblemen in allerlei vormen en gradaties, en beschrijven een aantal diagnosemiddelen die bij het opsporen ervan gebruikt kunnen worden. Tot slot doen ze suggesties voor de begeleiding van leerlingen met leesproblemen.

Marc Stevens: Leesindexen berekenen, dat doe je niet zelf, dat laat je doen!

Teksten die in de lagere school gebruikt worden voor technisch of begrijpend lezen, moeten met een zekere gradatie van makkelijk naar moeilijk worden aangeboden. De technische moeilijkheidsgraad van een tekst kan bepaald worden door allerlei tellingen te doen en hiermee berekeningen uit te voeren. Marc Stevens heeft voor dat doel het computerprogramma TANSY gemaakt en hij wil het graag met de lezers van *Vonk* delen. Hoe het werkt, wat je er allemaal mee kunt berekenen, en hoe je er de trotse bezitter van kunt worden, dat lees je in zijn artikel dat ook de nodige relativering van dergelijke leesbaarheidsformules bevat.

INGEBLIKT

In de volgende *Vonk*:
de andere kanten van het lezen...

Rita Rymenans
hoofredacteur